

חשיבה מילולית

בפרק זה 23 שאלות.
הזמן המוקצב הוא 20 דקות.

בפרק זה שאלות מכמה סוגים: אנלוגיות, שאלות הבנה והסקה ושאלות הנוגעות לקטע קריאה. לכל שאלה מוצעות ארבע תשובות. עליכם לבחור את התשובה המתאימה ביותר לכל שאלה, ולסמן את מספרה במקום המתאים בגיליון התשובות.

אנלוגיות (שאלות 1-6)

בכל שאלה יש זוג מילים מודגשות. מצאו את היחס בין המשמעויות של שתי המילים האלה, ובחרו מתוך התשובות המוצעות את זוג המילים שהיחס ביניהן הוא הדומה ביותר ליחס שמצאתם.
שימו לב: יש חשיבות לסדר המילים בזוג.

1. המלכה : מלך -

- (1) הרחקה : מרחק
- (2) הדבקה : דביק
- (3) הרעלה : רעל
- (4) הדגשה : מודגש

2. זמם : תכנן -

- (1) בדה : סיפר
- (2) טפל : האשים
- (3) פגע : העליב
- (4) עולל : עשה

3. אקוריום : מים -

- (1) מזווה : מזון
- (2) אבוס : חציר
- (3) עציץ : אדמה
- (4) אח : אש

4. קצר : קצרצר -

- (1) חם : לוהט
- (2) חרישי : דומם
- (3) חמוץ : חמצמץ
- (4) קטן : מוקטן

.5 חתך : פרס -

- (1) עיקם : קימר
- (2) נקש : הלם
- (3) מסק : בצר
- (4) הצית : ליבה

.6 נזיפות : להוכיח -

- (1) קובלנות : לשבח
- (2) השגות : לבקר
- (3) שמועות : להזם
- (4) פרסומות : לקנות

שאלות הבנה והסקה (שאלות 7-17)

.7

מחקרים שנעשו בעבר מראים כי חשיפה לגירוי חושי המלווה אירוע כלשהו מעוררת היזכרות באירוע. חוקרים עשו ניסוי והקרינו סרטון לפני שלוש קבוצות של נבדקים. בזמן ההקרנה נחשפו נבדקי כל אחת מן הקבוצות לגירוי חושי: בחדר שישבה בו קבוצה א הופץ ריח של ורדים, בחדר של קבוצה ב הודלקו אורות צבעוניים, ובחדר של קבוצה ג הושמעה מוזיקת רקע. כעבור שבוע התבקשו הנבדקים להיזכר בסרטון ובה בעת נחשפו לגירוי החושי שאליו נחשפו בזמן ההקרנה. החוקרים טענו כי ממצאי הניסוי מרמזים שאורות מעוררים היזכרות יותר מריח, וריח מעורר היזכרות יותר ממוזיקה.

איזה מן הבאים אינו מתאים להיות אחד מממצאי הניסוי?

- (1) הנבדקים שראו אורות צבעוניים זכרו יותר פרטים מהסרטון מהנבדקים ששמעו מוזיקה
- (2) הנבדקים שהריחו ריח ורדים זכרו יותר פרטים מהסרטון מהנבדקים ששמעו מוזיקה
- (3) הנבדקים ששמעו מוזיקה זכרו יותר פרטים מהסרטון מהנבדקים שראו אורות צבעוניים
- (4) הנבדקים שראו אורות צבעוניים זכרו יותר פרטים מהסרטון מהנבדקים שהריחו ריח ורדים

.8

במחקר שנערך בארצות הברית נמצא שככל שילדים מרבים לצפות בטלוויזיה, כך הם אוכלים פחות פירות וירקות. החוקרים טענו שההסבר לתופעה נעוץ בפרסומות הרבות שהילדים נחשפים להן בעת הצפייה בטלוויזיה.

צירוף של שלושה מן הנתונים הבאים הוא הבסיס לטענת החוקרים. מה הנתון הנותן?

- (1) רוב הפרסומות המשודרות בערוצים שהילדים צופים בהם מפרסמות ממתקים וחטיפים
- (2) ככל שילדים אוכלים יותר ממתקים וחטיפים, כך הם נוטים לאכול פחות פירות וירקות
- (3) ככל שילדים אוכלים יותר פירות וירקות, כך הם מושפעים פחות מפרסומות לממתקים ולחטיפים
- (4) חשיפה לפרסומות למוצרי מזון מגבירה את צריכתם של אותם מוצרים אצל הצופים

9. המשורר הרומאי אובידיוס סיפר על פֶּסְלֵל בשם פיגמליון, שיצר פֶּסְלֵל אישה כה יפה עד שהוא החל להאמין שהפסל הוא אישה אמיתית, והתאהב בה. אהבתו לדמות המפוסלת הייתה כה עזה, עד שגרמה לפֶּסְלֵל להפוך לאישה אמיתית. בהשראת סיפור זה נטבע המונח הסוציולוגי "אפקט פיגמליון". מונח זה מתייחס לתופעה שאמונה בלתי מבוססת מניעה את המאמינים בה להתנהג באופן שגורם לה להתממש.

איזו מהאפשרויות הבאות היא דוגמה לאפקט פיגמליון?

- (1) בעקבות פרסום סקרים בלתי מבוססים שניבאו למפלגת השלטון מפלה בבחירות, היא החליטה להחליף את מנהיגה, ובסופו של דבר זכתה בבחירות
- (2) בעקבות עדות שקר של עד מרכזי במשפט רצח, הורשע הנאשם במשפט על לא עוול בכפו ונידון למאסר ממושך
- (3) בעקבות שאיפתה של הנהלת בית ספר לשפר את אחוזי ההצלחה בבחינות הבגרות בקרב תלמידיו, היא החליטה להשאיר בבית הספר רק את התלמידים הטובים, ובעקבות זאת אחוזי ההצלחה בבחינות אכן עלו
- (4) בעקבות שמועות כוזבות על התמוטטותו הקרובה של אחד הבנקים, משכו רבים מלקוחותיו את כספם באותו היום, דבר שגרם להתמוטטותו

10. באומנות מקובל להבחין בין רישום לציור. אחד ההבדלים בין השניים הוא שרישום יוצר את אשליית העומק בעזרת משחקי אור וצל בלבד, ולא באמצעות צבעים. בעבר שימש הרישום רק כשלב מקדים לציור או לפיסול, אך כיום מעמד הרישום דומה למעמדו של הציור, ואפשר אף למצוא תערוכות המוקדשות לרישומים בלבד.

איזו מהטענות הבאות עולה מהפסקה?

- (1) בציור אשליית העומק נוצרת גם באמצעות צבעים
- (2) לרוב אשליית העומק ברישומים מרשימה פחות מזו שבציורים
- (3) ציירים ופסלים אינם משתמשים עוד ברישום כשלב מקדים לציור או לפיסול
- (4) לאורך השנים נעשתה הטכניקה המשמשת ברישום דומה לזו המשמשת בציור

11. בתשובה לשאלה כלשהי השיב רופא: "ראשית, חשוב לזכור שלרגליים, ממש כמו לידיים, חשיבות גדולה באיסוף מידע על הסביבה. לגוף חשוב לדעת מה צורת הקרקע, למשל, או אם בטוח להניח עליה את כל כובד משקלו. לכן גם בקצות אצבעות הרגליים יש ריכוז גבוה במיוחד של קולטני חישה, ובהם גם נוֹסִיפֶּטוֹרִים, כלומר קולטנים המעבירים למוח אותות כאב בתגובה לגירויים שעלולים לפגוע ברקמות הגוף. שנית, באזורים אלו, שלא כמו ברוב אזורי הגוף, כמעט אין ריפוד שומני שירכך את הפגיעה."

איזו מהשאלות הבאות היא המתאימה ביותר להיות השאלה שענה עליה הרופא?

- (1) מדוע רצוי ללכת יחפים?
- (2) במה שונות אצבעות הרגליים שלנו מאצבעות הידיים?
- (3) מדוע אנו חשים כאב עז כל כך כשאצבעות הרגליים נתקלות ברגל השולחן?
- (4) כיצד כפות הרגליים מסייעות באיסוף מידע על הסביבה?

הוראות לשאלות 12-14:

בכל שאלה יש פסקה שחלק אחד או כמה חלקים ממנה חסרים. עליכם לבחור בתשובה המתאימה ביותר להשלמת החסר.

12. אף שהוכח שהשמעת מוזיקה בכיתות בית הספר בזמן העבודה העצמית _____ ריכוזו אצל רוב התלמידים, _____ נוהג זה, _____ שהתלמידים שיש להם בעיות ריכוז _____.

- (1) תורמת ל- / אין בכך כדי להצדיק / אלא אם כן יופרך החשש / מושפעים ממנו דווקא באופן הפוך
- (2) פוגעת ב- / עדיין מוקדם לסתום את הגולל על / מכיוון שיש ראיות / מושפעים ממנו באותו האופן
- (3) אינה משפרת את ה- / מן הראוי לאמץ / אם יסתבר שאין אמת בטענה / דווקא יוצאים נשכרים ממנו
- (4) אינה פוגעת ב- / ספק אם יש לעודד / אף על פי / מצליחים להתרכז יותר דווקא בשקט מוחלט

13. _____ בקובץ שלפנינו _____ המאמרים מתארים את המצב החברתי _____, נראה כי _____ נס ליחן של הטענות המרכזיות המוצגות בו.

- (1) אף כי / רוב / ששרר לפני יובל שנים / לא
- (2) אף כי / רק מעטים מן / של ימינו / כבר
- (3) מכיוון ש- / רוב / העתידי / כבר
- (4) מכיוון ש- / רק מעטים מן / העכשווי / טרם

14. עזרא סבור כי הטענה שפעילות גופנית אינה מסייעת להוריד את רמת השומנים בדם _____ . ישראל, _____ עזרא, טוען כי יש בידיו הוכחות שפעילות גופנית _____ רמת השומנים בדם.

- (1) אינה שגויה מן היסוד / המסכים עם / מורידה, במקרים רבים, את
- (2) אינה מופרכת / החולק על / עלולה, במקרים מסוימים, אף להעלות את
- (3) שגויה מן היסוד / החולק על / אינה משפיעה על
- (4) מופרכת / המסכים עם / אינה מפחיתה את

15. במאמר "חברה ופוליטיקה ביפן בשלהי המאה העשרים" מופיע המשפט הזה: "הפסדה של מפלגת השלטון ביפן באמצע שנות התשעים מוסבר בתור צעד ענישה של קבוצות כלכליות-חברתיות שנפגעו משינוי מדיניות הסחר ומשינוי חלקי בכללי המשחק הכלכליים שיזמה מפלגת השלטון עקב לחצים שהופעלו עליה בזירה הכלכלית הבינלאומית."

איזו מן האפשרויות הבאות משקפת בצורה המדויקת ביותר את תוכן המשפט?

- (1) העונשים שהוטלו על קבוצות כלכליות-חברתיות מסוימות ביפן בגלל אופן הצבעתן - שינוי מדיניות הסחר וכמה מכללי המשחק הכלכליים - הסבו להן נזק, והלחצים שהן הפעילו בתגובה לכך בזירה הכלכלית הבינלאומית גרמו להפסדה של מפלגת השלטון בבחירות
- (2) עקב הלחצים שהופעלו על מפלגת השלטון ביפן, שמקורם בזירה הכלכלית הבינלאומית, שינתה זו את מדיניות הסחר וכמה מכללי המשחק הכלכליים ופגעה אגב כך בקבוצות כלכליות-חברתיות מסוימות, ובשל כך גרמו אלה להפסדה בבחירות באמצע שנות התשעים
- (3) הלחצים הבינלאומיים שהופעלו על מפלגת השלטון ביפן אילצו אותה לשנות את מדיניות הסחר וכמה מכללי המשחק הכלכליים, ובכך למעשה גרמו לה לפגוע בקבוצות כלכליות-חברתיות מסוימות שהצביעו נגדה עוד לפני שנות התשעים
- (4) השינויים במדיניות הסחר ובכמה מכללי המשחק הכלכליים נעשו עקב לחצים בזירה הבינלאומית שהפעילו קבוצות כלכליות-חברתיות מסוימות ביפן, שמפלגת השלטון פגעה בהן, ולחצים אלה הביאו לידי הפסדה בבחירות

שאלות 16-17 נוגעות לקטע הבא:

בחברת בנייה עובדים שישה בעלי מלאכה: טייח, סייד, נגר, רצף, חשמלאי ושרברב. כל פרויקט מתבצע בשלבים, ועובד יכול להשתתף בשלב אחד של פרויקט **לכל היותר**. בכל שלב משתתפים **לכל היותר** שלושה בעלי מלאכה, וזאת על פי הכללים הבאים:

1. החשמלאי **אינו** יכול לעבוד באותו שלב עם השרברב.
2. אם גם הטייח וגם הסייד משתתפים בביצוע פרויקט, הטייח חייב לעבוד באחד השלבים שלפני השלב שבו עובד הסייד.
3. אם גם הרצף וגם הנגר משתתפים בביצוע פרויקט, הרצף חייב לעבוד באחד השלבים שלפני השלב שבו עובד הנגר.

שימו לב: בהשיבכם על שאלה, התעלמו מנתונים המופיעים בשאלה האחרת.

16. בפרויקט מסוים, שהתבצע בשני שלבים, השתתפו כל בעלי המלאכה חוץ מהסייד ומהשרברב.

מי מבעלי המלאכה יעבוד **בהכרח** בשלב השני של הפרויקט?

- (1) הנגר בלבד
- (2) הטייח בלבד
- (3) גם החשמלאי וגם הנגר
- (4) גם הרצף וגם הטייח

17. ידוע כי פרויקט מסוים התבצע בשני שלבים, והשתתפו בו חמישה בעלי מלאכה.

הרצף עבד בשלב מאוחר יותר מהטייח.

כמו כן ידוע כי בשלב שבו עבד השרברב עבדו שני בעלי מלאכה נוספים.

איזה מבעלי המלאכה הבאים עבד באותו השלב עם **החשמלאי**?

- (1) הרצף
- (2) הסייד
- (3) הנגר
- (4) הטייח

קטע קריאה (שאלות 18-23)

קראו בעיון את הקטע, וענו על השאלות שאחריו.

- (1) הגרלת הלוטו היא שיטת הגרלה פשוטה ונפוצה. באחת הגרסאות המקובלות שלה מופיעים על טופס ההגרלה המספרים 1 עד 45, וממלא הטופס צריך לבחור מהם שישה מספרים שונים. בשעה היעודה מוגרלים באמצעות מכונה שישה מספרים אקראיים מארבעים וחמישה המספרים. את הפרס הגדול – שבישראל שוויו לרוב כמה מיליוני שקלים – חולקים כל מי שסימנו בטופסיהם את כל ששת המספרים שעלו בגורל, ופרס קטן יותר נחלק באופן דומה בין מי שניחשו נכונה חמישה מספרים. מכיוון שהמספרים הזוכים נבחרים באקראי, לכל ניחוש סיכוי זהה לזכות. לכן טבעי לחשוב שמדובר במשחק מזל טהור, ושאין, ולא יכול להיות, שום שיקול רציונלי שיש טעם להביאו בחשבון בעת מילוי הטופס.
- (5) אולם, אף שאין אפשרות להשפיע על סיכויי הזכייה בלוטו, על גובה הזכייה הצפויה דווקא אפשר, ועל כן למעשה אין זה משחק מזל טהור. בשל שיטת חלוקת הפרסים הנהוגה בלוטו, הפרס הכספי הנופל בחלקו של כל אחד מן הזוכים קטן ככל שרבים שותפיו לפרס. ייטיב אפוא לעשות ממלא הטופס אם בבחירת המספרים יבדיל את עצמו ככל האפשר מממלאי הטפסים האחרים, כך שבמקרה של זכייה יצטמצם מספר השותפים שעיימם ייאלץ לחלק את השלל. למעשה אפשר לומר שככל שצירוף המספרים שאדם ממלא בטופס הלוטו שלו נדיר יותר, כך הטופס ישתתף בהגרלה הנושאת פרסים גדולים יותר.
- (10) כיצד אפשר ליישם את הרעיון של היבדלות רבה ככל האפשר מממלאי טפסים אחרים? לשם כך יש להכיר את דפוסי ההתנהגות של ממלאי טופסי הלוטו. אילו בחר כל אחד מן המנחשים את המספרים באקראי, הרי שלא היה הבדל בשכיחות בין צירוף מספרים אחד למשנהו. ואולם, בדיקה של הטפסים שנשלחו לאחת מהגרלות הלוטו שהתקיימו בארץ העלתה דפוסי העדפה ברורים של ניחושים מסוימים. ראשית, מספרים נמוכים נבחרים בשכיחות גבוהה יותר ממספרים גבוהים, כנראה בגלל נטייתם של המנחשים להשתמש ב"מספרי מזל" כגון המספרים המופיעים בתאריכי הלידה של בני משפחתם, ומכיוון שככלל מספרים נמוכים נפוצים יותר בחיי היום-יום. שנית, רוב ממלאי הטפסים מעדיפים להמר על צירוף שנראה להם אקראי ולא על כזה שיש בו חוקיות ברורה, כמו שישה מספרים רצופים, או מספרים שיש ביניהם הפרשים קבועים, וזאת מתוך תחושה שהגרלה מקרית אינה אמורה להעלות תוצאה מסודרת או מיוחדת כל כך. ואף על פי כן, כל צירוף בעל חוקיות ברורה יהיה נפוץ בים הטפסים יותר מכל צירוף שנראה אקראי. זאת משום שרק צירופים מעטים ביותר הם בעלי חוקיות ברורה, והמעטים שמעדיפים דווקא צירופים כאלה "מתגודדים" כולם סביב קומץ קטן זה של צירופים. לעומת זאת, יש מספר עצום של צירופים הנראים אקראיים, ולכן המשתתפים הרבים המעדיפים צירופים אקראיים מתפזרים בין המוני הצירופים האלה.
- (15) אם כן, אף שאין דבר שאדם יכול לעשות כדי להגדיל את הסיכוי הזעום שהמספרים שבחר יעלו בגורל, אין משמעות הדבר שאינו יכול לשפר את עמדתו: הוא יכול להקטין את הסיכוי לאכזבה במקרה של זכייה, אם יימנע מבחירה במספרים קטנים בלבד או בצירופי מספרים בולטים, כאלה שהחוקיות בהם ניכרת ועשויה לעלות גם על דעתם של רבים אחרים. אם יהמר למשל על המספרים 1-2-3-4-5-6, צירוף שבחרים בו יותר מאלף אנשים בכל הגרלה, הוא ישים את כספו על הסיכוי הזעום להרוויח לא מיליונים, כי אם אלפים בודדים.
- (20)
- (25)
- (30)

השאלות

18. על פי הפסקה הראשונה, המחשבה שהגרלת הלוטו היא משחק מזל טהור –

- (1) אינה מבוססת על שום שיקול רציונלי
- (2) נובעת מן האמונה השגויה שלכל ניחוש סיכוי זהה לזכות
- (3) מובילה לסברה שאין צורך להפעיל שיקולים רציונליים בעת מילוי טופס הלוטו
- (4) מתעלמת מן העובדה שהמספרים נבחרים באמצעות מכונה

19. על פי הפסקה השנייה, מדוע ייטיב לעשות ממלא טופס הלוטו אם "בבחירת המספרים יבדיל את עצמו ככל האפשר מממלאי הטפסים האחרים" (שורות 10-11)?

- (1) מכיוון שהדבר יגדיל את סיכוייו לנחש נכונה את כל ששת המספרים
- (2) מכיוון שכך יבטיח שהסכום הכולל של הפרס הראשון יהיה גדול יותר
- (3) מכיוון שכך יבטיח שאם ינחש נכונה את כל המספרים, חלקו בפרס יהיה גדול משל שאר המנחשים נכונה
- (4) מכיוון שהדבר עשוי להגדיל את סכום הזכייה שלו במקרה שאכן יזכה

20. מה משמעות הטענה שבבדיקה התגלו "דפוסי העדפה ברורים של ניחושים מסוימים" (שורה 17)?

- (1) צירופי המספרים הנפוצים בטופסי הלוטו בארץ שונים מאלה הנפוצים במדינות אחרות
- (2) בבדיקה נבדק רק סוג מסוים של טופסי לוטו
- (3) כל ממלאי טופסי הלוטו מנחשים את המספרים באקראי
- (4) סוגים מסוימים של ניחושים נפוצים הרבה יותר מסוגים אחרים

21. לפי הפסקה השלישית, איזה מן הנתונים הבאים הוא סיבה לכך ש"כל צירוף בעל חוקיות ברורה יהיה נפוץ בים הטפסים יותר מכל צירוף שנראה אקראי" (שורות 22-23)?

- (1) קיימים הרבה פחות צירופים בעלי חוקיות ברורה מצירופים שנראים אקראיים
- (2) רוב ממלאי הטפסים מעדיפים לבחור בצירופי מספרים שאינם אקראיים
- (3) בחירה אקראית של מספרים יכולה להניב גם צירוף שנראה בעל חוקיות ברורה
- (4) ממלאי הטפסים מרבים לבחור במספרים נמוכים, היוצרים בדרך כלל צירופים בעלי חוקיות ברורה

22. על פי הפסקה האחרונה, מדוע לא כדאי להמר על צירוף המספרים 1-2-3-4-5-6?

- (1) משום שיש סיכוי גבוה שבהגרלה יעלה לפחות מספר גבוה אחד
- (2) משום שרוב ממלאי הטפסים סבורים שעדיף לבחור בצירוף אחר
- (3) משום שצירוף זה לא עלה בגורל מעולם
- (4) משום שבכל הגרלה בוחרים בו משתתפים רבים

23. על פי העולה מן הקטע, איזה שינוי בכללי הגרלת הלוטו היה יכול להפוך אותה למשחק מזל טהור?

- (1) החלטה על סכום קבוע מראש שיקבל כל אחד מהזוכים
- (2) שינוי שיטת הבחירה של המספרים הזוכים
- (3) הוספה של מספרים גבוהים יותר לטופס הלוטו
- (4) בחירת צירוף המספרים הזוכה רק מתוך הצירופים שסימנו ממלאי הטפסים